

УДК 316.361+316.346-0.53.9

Афанасьєв Дмитро Миколайович
кандидат соціологічних наук
доцент кафедри соціології і соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна

Сопко Руслана Іванівна
викладач
кафедра соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м.Ужгород, Україна

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОГО СТАРІННЯ НА ІНСТИТУТ СІМ'Ї ТА СОЛІДАРНІСТЬ МІЖ ПОКОЛІННЯМИ

Анотація. Актуальність матеріалу в статті, обумовлена прогресивним старінням населення та пов'язаними з цим проблемами. Проблеми між поколінними відносинами і ролі сім'ї у догляді і підтримці осіб похилого віку є у центрі нашого наукового дослідження, метою якого є визначення особливостей впливу демографічного старіння населення, і збільшення їх кількості, що становить виклик для інституту сім'ї, які ведуть догляд за людьми похилого віку. Використані наступні загальнонаукові методи дослідження: аналіз, синтез і узагальнення. Основна увага приділена аналізу проблем соціальної підтримки старшого покоління, надання допомоги літнім членам сім'ї. Важливим аспектом при вивченні проблеми ролі сім'ї в житті літньої людини є проблема міжпоколінних відносин у родині. Проаналізовано вплив демографічного старіння на інститут сім'ї та можливі наслідки такого впливу.

Ключові слова: люди похилого віку, старіння населення, проблеми, міжпоколінні відносини, інститут сім'ї, депопуляція.

Вступ. Сім'я являє собою невід'ємну складову життєдіяльності суспільства й відтворення населення. Сучасна сім'я являє собою інститут, який насправді увесь час перебуває під тиском соціально-економічних обставин і невпинно змінюється. Сімейні відносини та сімейна життєдіяльність тісно вплетені у соціально-економічну реальність, і стан інституту сім'ї є одним із найважливіших індикаторів соціальної стабільності й добробуту. З огляду на це, наразі існує нагальна потреба у поглибленому дослідженні стану сучасної української сім'ї й виконання нею своїх основних функцій, специфіки сімейних відносин з людьми похилого віку, особливостей міжпоколінних відносин.

Проблема соціальної підтримки старшого покоління, надання допомоги літнім членам сім'ї у вітчизняній науці вивчена недостатньо, а тому має місце потреба розробки цілої серії питань у цьому напрямку. Важливим аспектом при вивченні проблеми ролі сім'ї в житті літньої людини є проблема міжпоколінних відносин. Для літніх людей спілкування в сім'ї виконує особливу компенсаторну функцію в період виходу на пенсію. Місце літньої людини в сім'ї визначається загальним соціально-економічним і культурним розвитком, матеріальними і господарськими взаємовідносинами, національними звичаями. У міру старіння роль сім'ї в житті літньої людини зростає: припинення роботи при досягненні пенсійного віку, часто настає в цей період погіршення здоров'я і зниження мобільності обмежує інтереси і види діяльності літніх людей, вся увага переключається на сімейні справи. Сімейні контакти при цьому замінюють інші втрачені контакти [1]. Здоров'я літньої людини з роками слабшає і ставить його все в більшу залежність від інших членів сім'ї, вона потребує їх опіки та допомоги. Ця потреба особливо проявляється в періоди загострення хвороб. Коли літні люди проживають в сім'ї, вони можуть сподіватися на безпеку і незалежність від труднощів, з якими їм доводиться стикатися. Важливо відзначити, що, виконуючи посильну роботу по дому, допомагаючи іншим членам родини у веденні домашнього господарства й у догляді за дітьми, літня людина зна-

ходить почуття впевненості у своїй корисності, що допомагає їй в певній мірі адаптуватися до періоду старості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які досліджували питання сім'ї варто виділити І.Рой [1], О.Коваленко [2].

Проблема соціальної підтримки старшого покоління, надання допомоги літнім членам сім'ї у вітчизняній науці вивчена недостатньо, а тому має місце потреба розробки цілої серії питань у цьому напрямку. Важливим аспектом при вивченні проблеми ролі сім'ї в житті літньої людини є проблема міжпоколінних відносин. Для літніх людей спілкування в сім'ї виконує особливу компенсаторну функцію в період виходу на пенсію. Місце літньої людини в сім'ї визначається загальним соціально-економічним і культурним розвитком, матеріальними і господарськими взаємовідносинами, національними звичаями. У міру старіння роль сім'ї в житті літньої людини зростає: припинення роботи при досягненні пенсійного віку, часто настає в цей період погіршення здоров'я і зниження мобільності обмежує інтереси і види діяльності літніх людей, вся увага переключається на сімейні справи. Сімейні контакти при цьому замінюють інші втрачені контакти [1]. Здоров'я літньої людини з роками слабшає і ставить його все в більшу залежність від інших членів сім'ї, вона потребує їх опіки та допомоги. Ця потреба особливо проявляється в періоди загострення хвороб. Коли літні люди проживають в сім'ї, вони можуть сподіватися на безпеку і незалежність від труднощів, з якими їм доводиться стикатися. Важливо відзначити, що, виконуючи посильну роботу по дому, допомагаючи іншим членам родини у веденні домашнього господарства й у догляді за дітьми, літня людина зна-

ходить почуття впевненості у своїй корисності, що допомагає їй в певній мірі адаптуватися до періоду старості. Дослідники даної проблеми відзначають, що головним джерелом тимчасового догляду та допомоги є сім'я. Сім'я надає першу допомогу, викликає лікаря, виконує його рекомендації, піклується про хворого, надає ліки, їжу і т. д. Зусилля сім'ї по догляду за

своїми хворими і немічними людьми похилого віку вимірюються не тільки категоріями медичних і емоційних цінностей, вони економлять державі значні кошти, які необхідно було б витратити на будинки-інтернати, лікарні, пансіонати, а також пов'язані з ними послуги. Важко уявити собі ситуацію в масштабі всього суспільства, якби не існувало такого сімейного догляду. Тому важливим завданням державної соціальної політики є підтримка сімей, які здійснюють догляд за своїми хворими і немічними людьми похилого віку. Це може бути соціальна допомога з догляду, створення мережі спеціалізованих соціальних служб, які допомагають родині здійснювати свої опікунські функції тощо. Необхідним є співробітництво сім'ї та соціальних установ

Метою статті є розкриття особливостей впливу процесу старіння населення на інститут сім'ї. Для досягнення поставленої мети нами використано наступні загальнонаукові **методи дослідження**: узагальнення застосовано для вивчення міжпоколінних стосунків членів сім'ї, особливо їх ставленні до осіб похилого віку, синтез застосовано з метою вивчення об'єкта дослідження сім'ї, і родинних зв'язків стосовно розподілу обов'язків при догляді за людьми похилого віку, аналіз, який полягає у поєднанні, відтворенні зв'язків окремих елементів, сторін, компонентів складного явища і тим самим у досягненні цілого в його єдності його компонентів.

Виклад основного матеріалу. Збільшення кількості людей, за якими потрібен догляд, потребує визнання та підтримки родичів-доглядальників (здебільшого жінок), через створення механізму врегулювання цієї трудової діяльності і родинних обов'язків та заходів їх соціального захисту. У середньому сьогодні на одну людину, що потребує догляду, припадає чотири працюючих (1:4), проте, згідно з прогнозами, до 2050 року це співвідношення знизиться до 1:2 [5]. До того ж зростає кількість працюючих жінок і, відповідно, мобільність сімей, а тому старших самотніх людей, які потребують догляду з боку соціальних служб, стає дедалі більше. І хоча ці зміни відбуваються не одноомовно, необхідні стратегічні підходи, які б забезпечували баланс між розвитком надання медико-соціальних послуг в інституційних установах та сприянням здоровому старінню вдома.

Один з таких підходів тривалий час базувався на традицях родинно-сімейних відносин, що передбачали співжиття літніх і молодих членів сім'ї. Потреба у підтриманні міжпоколінних сімейних зв'язків зберігається і нині, поширеною залишається й сімейна взаємодопомога: догляд та виховання онуків особами похилого віку та допомога батькам у веденні домашнього господарства, необхідна матеріальна допомога дорослих дітей [5]. Хоча більшість літніх людей можуть вести незалежне і продуктивне життя і не потребують багато догляду, сім'ї та громади стикаються зі зростаючими труднощами в догляді за своїми старіючими членами. Зміна структури сім'ї (збільшення рівня розлучень, зниження шлюбності і народжуваності, змішані сім'ї в результаті розлучення і повторного шлюбу) у поєднанні з демографічним старінням створюють серйозні загрози для надання допомоги міжпоколіннями. Загальний вплив процесів глобалізації поступово призводить до секуляризації автентичних культурних форм, а відтак впливає і на культурну традицію догляду людей похилого віку у сім'ї.

Попри те, що переважають погляди нібито наразі в Україні суттєвих зрушень у моделі взаємодії поколінь у сім'ї (як сільській, так і міській) не відбулося, останні дослідження свідчать про певні зрушення у

цій сфері. За результатами соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України тривожні тенденції виявлені у поглядах на сім'ю як одну з ознак життєвого успіху. Як підкреслює Л. Бевзенко, «у міру просування від міст-мільйонників до селища міського типу спостерігаємо зростання ваги цього фактору від 33,2% до 52,9%, і раптом мешканці села показують тут лише 31,4%. Цей факт руйнує уявлення про село як місце, де цінності сім'ї тримаються найміцніше» [1]. Ще однією тенденцією змін в структурі сім'ї є зростаюче число літніх людей, які виступають в якості основних опікунів для онуків або інших молодих членів сім'ї у зв'язку із проблемами залежності, позбавленням волі, захворюванням на ВІЛ/СНІД. Але найбільш поширеними стають конфлікти між поколіннями, відбувається зміна ролей: діти займають батьківську опікунсько-заборонну роль. Враховуючи останнє, для соціальних працівників важливо досліджувати, наскільки об'єктивною є їх оцінка стану здоров'я та інших потреб людей похилого віку.

Незважаючи на ці тенденції, сім'ї, особливо жінки, як і раніше забезпечують більшу частину догляду за літніми людьми, в першу чергу, в домашніх умовах. Все частіше самі літні люди піклуються про інших літніх людей одного і того ж або іншого покоління. Перед сімейними доглядальниками часто стоїть завдання балансування між доглядом у сім'ї та обов'язками у суспільстві. Тому позитивними є здійснені державою кроки щодо призначення соціальної допомоги сім'ям, які доглядають за немічними особами похилого віку, а також компенсаційної виплати особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку та іншим категоріям осіб, не здатним до самообслуговування [3]. Впровадження такого виду послуг дало змогу не обмежувати право людини похилого віку на отримання соціальних послуг тільки в стаціонарній установі або через територіальний центр. Людина, яка має потребу у послугах, за її вибором, може отримувати їх від фізичної особи. Таким чином соціальні послуги було наближено безпосередньо до місця проживання літньої людини, яка потребує постійного стороннього догляду. Непрацюючим фізичним особам, які постійно надають соціальні послуги громадянам похилого віку, призначається щомісячна компенсаційна виплата. Компенсація фізичним особам пенсійного віку, які надають соціальні послуги, призначається виходячи з прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Інтеграція та підтримка інших неформальних доглядальників, таких як друзі і сусіди також має важливе значення і вимагає сильної солідарності між поколіннями на рівні громад.

В Україні за останні роки зроблені важливі кроки щодо дінституціалізації системи соціальної підтримки людей похилого віку. Одним з найбільш масштабних кроків є організація мережі територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг). За інформацією Міністерства соціальної політики України на кінець 2013 року діяли 733 територіальні центри соціального обслуговування (надання послуг), якими виявлено майже 1,9 млн. осіб, обслуговано понад 1,6 млн. осіб, що на 6 % більше ніж у 2012 році [5]. Мережею територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) окрім стаціонарного обслуговування надаються соціальні послуги особам похилого віку вдома і в умовах тимчасового та денного перебування. Окрім базових соціальних послуг: догляд вдома, соціальна адаптація, соціально-медичних, грошової та натуральної допомоги, територіальними центрами соціального обслуговування запроваджено

інноваційні соціальні послуги, зокрема, соціально-педагогічну послугу «Університети третього віку», паліативну допомогу за місцем проживання вдома, транспортні послуги через транспортні служби, забезпечення гарячим харчуванням (їдальні). Служби термінової соціальної допомоги забезпечують гостро потребуючих гарячим (і найчастіше безкоштовним) харчуванням, підтримують їх через видачу продуктових наборів, одягу, взуття, предметів першої необхідності.

Викликом для системи цих закладів наразі є створення на виконання Закону України «Про психіатричну допомогу» спеціалізованих відділень соціальної допомоги вдома інвалідам з психічними захворюваннями, де вказаній категорії осіб за тісної співпраці з установами охорони здоров'я повинні надаватися різноманітні соціальні послуги, в тому числі з догляду. Поки що такі створені у м. Києві та Черкаській області [8].

Створення територіальних центрів соціально-го обслуговування (надання соціальних послуг), на нашу думку, є сходинкою у вибудовуванні масштабної медико-соціальної програми активізації людей похилого віку. Але її реалізація може ускладнюватися наявністю наступних ризиків: значним навантаженням на державний бюджет, інертністю кадрів, браком кваліфікованих фахівців та пов'язаною з цим необхідністю реформування освітніх стандартів при підготовці персоналу для роботи в таких установах. Для наближення соціальної допомоги та послуг до жителів села при сільських та селищних радах організовано центри соціального захисту населення за місцем проживання. Вказані центри є структурними підрозділами органів праці та соціального захисту населення, їх працівники тісно співпрацюють з первинними організаціями ветеранів війни щодо надання потребуючим побутової допомоги.

Ми дійшли до такого висновку, що на Закарпатті дуже велику підтримку і потребу у догляді старіших людям надають їх члени сімей та близькі. Хоча більшість літніх людей можуть вести незалежне і продуктивне життя і не потребують багато догляду, сім'ї та громади стикаються зі зростаючими труднощами в догляді за своїми старіючими членами. Ще однією тенденцією змін в структурі сім'ї є зростаюче число літніх людей, які виступають в якості основних опікунів для онуків або інших молодих членів сім'ї. Але найбільш поширеними стають конфлікти між поколіннями, відбувається зміна ролей: діти займають батьківську опікунсько-заборонну роль. Враховуючи останнє, для соціальних працівників важливо досліджувати, наскільки об'єктивно є їх оцінка стану здоров'я та інших потреб людей похилого віку.

Якісному обслуговуванню людей похилого віку сприятиме розпочата робота по унормуванню універсальних (державних) стандартів соціальних послуг. Вони встановлюють: рівність вимог до суб'єктів надання соціальних послуг незалежно від форми їх власності, порядок фінансування, визначення індивідуальних потреб отримувачів соціальної послуги, складання індивідуального плану й укладання договору про надання соціальної послуги, принципи і зміст соціальної послуги, місце й строки її надання

інформаційно-методичне забезпечення, оцінку ефективності надання соціальної послуги тощо. Зокрема, державний стандарт денного догляду застосовується для організації надання соціальної послуги денного догляду особам похилого віку та іншим категоріям населення, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги. До комплексу послуг включено організацію денного відпочинку (сну) (за потреби); харчування (від одного до чотириразового (за потреби); спостереження за станом здоров'я відповідно до медичних показань та рекомендацій; надання психологічної підтримки та рекомендацій стосовно здорового способу життя та раціонального харчування (бесіди, спілкування, консультації психолога, соціального працівника, соціального педагога); сприяння в організації денної зайнятості, дозвілля (читання книг, журналів, газет тощо; допомога у написанні й прочитанні листів; допомога під час занять рукоділлям, малюванням тощо; проведення ігор).

Соціальна послуга догляду вдома розглядається як комплекс заходів, що здійснюються за місцем проживання (вдома) отримувача соціальної послуги протягом робочого дня суб'єкта, що надає соціальну послугу догляду вдома, який спрямований на створення умов забезпечення життєдіяльності осіб, які частково або повністю втратили / не набули здатності до самообслуговування. Зміст та обсяг соціальної послуги догляду вдома для кожного отримувача соціальної послуги визначаються індивідуально залежно від ступеня індивідуальної потреби та зазначаються в договорі. Основні заходи, що складають зміст соціальної послуги догляду вдома, передбачають: допомогу у веденні домашнього господарства; надання інформації з питань соціального захисту населення; допомогу в отриманні безоплатної правової допомоги; допомогу в оформленні документів, внесення платежів; допомогу у самообслуговуванні; допомогу в організації взаємодії з іншими фахівцями та службами; навчання навичкам самообслуговування; допомогу у забезпеченні технічними засобами реабілітації; навчання навичкам користування ними; психологічну підтримку (бесіди, спілкування, мотивацію до активності, консультації психолога) тощо. Послуги здійснює мультидисциплінарна команда, про яку йшлося вище.

Висновки. Забезпечення та захист гідності, здоров'я та незалежності людей похилого віку потребує впровадження інноваційних методик та технологій для надійної, доступної та безпечної підтримки і догляду літніх людей. Серед них – забезпечення «старіння вдома», визнання та покращення стану формальних і неформальних доглядальників, організація підтриманого проживання. У багатьох розвинених країнах рух «старіння вдома» допоміг перемістити ресурси з інтернатних установ до послуг вдома і на рівні громад. Надання таких послуг (наприклад, дотримання особистої гігієни, ведення домашнього господарства, приготування їжі, медичне обслуговування вдома) та комунальних послуг (наприклад, денні програми, соціальні центри, «їжа на колесах») дозволяє зростаючому відсотку літніх людей затримати або навіть уникнути інституційного догляду.

References

1. Bevezhenko, L. (2013). *Uivlennia ukrainsiv pro oznaky zhyttievoho uspihku*. [Representation of the Ukrainians about Signs of Life Success]. Kyiv: Institute of Sociology of the NAS of Ukraine [in Ukrainian].
2. Kovalenko, O.H. (2013). Vplyv profesiinoi diialnosti u pokhlylomu vitsi na psykhologichni osoblyvosti osobystosti [Influences of Professional Activities of Elderly People on Mental Peculiarities of Personality]. *Problemy suchasnoi psykhologii* [Problems of modern psychology], 21. Retrieved from <http://www.dspace.msu.edu.ua> [in Ukrainian].
3. Libanova E.M., Aksonova S.Iu., Bialkovska V.H., & Kurylo I.O. (2009). *Simia ta simeini vidnosyny v Ukraini: suchasnyi stan*

- i tendentsii rozvytku [Family and Family Relationship: Modern Situation and Development Tendencies]*. Kiev: TOV "Osnova Print" [in Ukrainian].
4. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. Nakaz pro zatverdzhennia Derzhavnogo standartu dennoho dohliadu [Ministry of Social Policy. Order of the of Ukraine on Approval State Standard about Day Care] (2013). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13/page> [in Ukrainian].
  5. Pensiyni fond Ukrainy. Rozpodil pensioneriv po katehoriakh ta rozmirakh pryznachenykh pensii (stanom na 1.1.2014). [Pension Fund of Ukraine Division of pensioners by category and size of assigned pensions (as of January 1, 2014)]. Retrieved from <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=215123>
  6. Rossoshanskiy, O.Y., & Shylobryd, O.V. (2011) Stan ta perspektyvy stvorennia kompaktnykh mistv poselennia osib pokhyloho viku [The State and Perspectives of the Foundation of Compact Places for the Settlement of the Elderly]. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V.Dalia [Bulletin of V.Dahl East Ukrainian National University]*. 17 (171) Retrieved from http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Rossoshan_Silob.pdf
  7. Sovmestnaia rabota na blaho zdorovia. Doklad o sostoiannyi zdrazvookhraneniya v myre, 2006 hod [Working Together for Health. World Health Report 2006]. *World Health Report. World Health Organization*. Retrieved from http://www.who.int/whr/2006/06_overview_ru.pdf [in Russian]

Список використаної літератури

1. Бевзенко Л. Уявлення українців про ознаки життєвого успіху/Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг /За ред. В.Ворони, М.Шульги. – К.:Інститут соціології НАН України, 2013. – С.325-337.
2. Коваленко О.Г. Вплив професійної діяльності у похилому віці на психологічні особливості особистості /Збірник наукових праць К-ПНУ ім.І.Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України./ Проблеми сучасної психології. – 2013. – Випуск 21. [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.dspace.msu.edu.ua>
3. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку / [Лібанова Е.М., Аксьонова С.Ю., Бялковська В.Г., Курило І.О. та ін.]. – К.: ТОВ «Основа-Принт», 2009. – 248 с.
4. Про затвердження Державного стандарту денного догляду: наказ від 30.07.2013 № 452 [Електронний ресурс] / Мінсоцполітики України. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13/page>
5. Розподіл пенсіонерів по категоріях та розмірах призначених пенсій (станом на 1 січня 2014 року) [Електронний ресурс] / Пенсійний фонд України. – URL: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=215123>
6. Россосанський О.Ю., Шилобрид О.В. Стан та перспективи створення компактних місць поселення осіб похилого віку. [Електронний ресурс] / Вісник Східноукраїнського національного університету ім.В.Даля. – 2011. – №17 (171). – URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Rossoshan_Silob.pdf
7. Совместная работа на благо здоровья. Доклад о состоянии здравоохранения в мире, 2006 год [Электронный ресурс] / ВОЗ. – URL: http://www.who.int/whr/2006/06_overview_ru.pdf

Стаття надійшла до редакції 20.04.2018 р.

Стаття прийнята до друку 25.04.2018 р.

Афанасьев Дмитрий

кандидат социологических наук
доцент кафедры социологии и социальной работы
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»
г.Ужгород, Украина

Сопко Руслана

преподаватель
кафедра социологии и социальной работы
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»
г.Ужгород, Украина

ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО СТАРЕНИЯ НА ИНСТИТУТ СЕМЬИ И СОЛИДАРНОСТЬ МЕЖДУ ПОКОЛЕНИЯМИ

Аннотация. Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена прогрессивным старением населения и связанными с этим проблемами. Проблемы между поколениями отношений и роли семьи в уходе и поддержке пожилых людей в центре нашего научного исследования. Целью которого является определение особенностей влияния демографического старения населения и увеличением их количества, что составляет вызов для института семьи. ведущих уход за пожилыми людьми. Для достижения нашей цели использованы следующие общенаучные методы исследования: анализ, синтез и обобщение. Основное внимание уделено анализу проблем социальной поддержки старшего поколения, оказание помощи пожилым членам семьи. Важным аспектом при изучении проблемы роли семьи в жизни пожилого человека есть проблема между поколениями отношений в семье. Проанализировано влияние демографического старения на институт семьи и возможные последствия такого воздействия.

Ключевые слова: люди пожилого возраста, старение населения, проблемы, отношения между поколениями, институт семьи, депопуляция.

Afanasiev Dmytro
Candidate of Sociological Sciences, Ph.D.
Department of Sociology and Social Work
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

Sopko Ruslana
Lecturer
Department of Sociology and Social Work
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

IMPACT OF DEMOGRAPHIC AGING ON THE INSTITUTION OF FAMILY AND SOLIDARITY BETWEEN GENERATIONS

Abstract. The focus of the research is on problem of intergenerational relationships, the role of family in the care and support of the elderly. Main attention is given to the analysis of problem of social support for older generation, helping family members where the elderly live. The research is aimed at determining the peculiarities of the impact of demographic aging of the population, analysis of the problem of increasing the number of elderly people, which is a challenge for families caring for the elderly. The purpose of the article is to reveal the peculiarities of the impact of the aging process on the institution of the family. The following general scientific methods of research have been used: 1) generalization 2) synthesis 3) analysis. The maintenance and protection of the dignity, health and independence of the elderly requires the introduction of innovative techniques and technologies for the reliable, accessible and safe care and support of the elderly. Among them is the provision of "aging at home" service, the recognition and improvement of the status of formal and informal carers, the organization of supported accommodation. In many developed countries, the "aging home" movement has helped move resources from residential institutions to home and community services. Providing such services (e.g., personal hygiene, housekeeping, cooking, home care) and utilities (such as daytime programs, social centers, "meals on wheels") allows a growing percentage of elderly people to detain or even avoid institutional care.

Key words: elderly people, aging of population, problems, intergenerational relations, institution of family, depopulation